

A l'esquerra, vista parcial del runam del Cogulló (Sallent), visible des de l'Eix Transversal. A la dreta, part de l'altre runam actiu del Bages, el del Fusteret (Súria), també propietat de l'empresa Iberpotash S.A. Les dues fotos són de fa quinze dies. / JORDI BADIA (MONTSALAT)

Muntanyes de s

ANNA AGUILAR
No creguin que totes les muntanyes i turons del Bages es van formar a l'eocè. Algunes, pelades de vegetació i visibles des d'uns quilòmetres lluny, van formar-se al segle XX i, el dia d'avui, n'hi ha que encara van guanyant alçada. Dels set runams de residus salins (o escombreres) del Bages, dos d'ells continuen actius: el del Cogulló (Sallent) i el del Fusteret (Súria). Són immensos pilots de sal (clorur sòdic), l'excedent d'una indústria minera interessada, bàsica-

Els runams salins, l'excedent d'una indústria minera arrelada al Bages, causen un gran impacte ambiental

ment, en la potassa. Aquesta sal sobrera queda emmagatzemada a l'aire lliure, a mercè de la pluja i la humitat. Per tant, una part de la salmorra lixivada es filtra pel sòl fins que arriba als aqüífers. Una altra va a parar, a través de torrents i afluent, al Cardener i al Llobregat, avui en dia els dos rius més salats de Catalunya.

L'empresa propietària dels dos runams actius és Iberpotash SA, que pertany a la multinacional israeliana ICL. Segons fonts d'aquesta empresa, al runam del Cogulló (Sallent), que actual-

ment té una superfície d'unes 50 hectàrees, s'hi estan abocant unes 5.000 tones diàries de sal. Gairebé no pot créixer més en alçada (la sal ja s'hi puja amb cintes transportadores) i Iberpotash ha demanat permís a l'Ajuntament de Sallent per ampliar-lo de 7,6 hectàrees. Per a això l'empresa havia de redactar un Pla Especial Urbanístic (PEU) la tramitació del qual, a hores d'ara i segons va acordar l'Ajuntament el 8 de gener passat, es troba suspesa per mancances en la documentació presentada i incompliments en

sal

les condicions que estableix el Pla General d'Ordenació Urbana (PGOU).

L'ampliació del runam del Cogulló és, segons Iberpotash, necessària per dues raons principals. Una, per poder continuar abocant la sal de la mina de Sallent fins a finals del 2014, data que Iberpotash calcula que s'hi acabarà l'extracció de la potassa. I dues, perquè esperen saber quina decisió pren l'Ajuntament de Sallent amb el runam de la Botjosa, també propietat d'Iberpotash i en el seu terme. Abandonat des

de fa anys i a tocar de les cases del barri que porta el mateix nom, no té cap programa de restauració i continua causant problemes de salinitat als pocs veïns (gent gran, sobretot) que no n'han marxat. Si l'Ajuntament bagenc finalment decideix que el runam de la Botjosa s'ha de buidar, la sal –diu Iberpotash– s'haurà de dur al del Cogulló. Presència ha intentat, reiteradament i sense èxit, posar-se en contacte amb la regidora de Medi Ambient de Sallent.

Mentrestant, els danys que

Contenciosos pendants de resolució

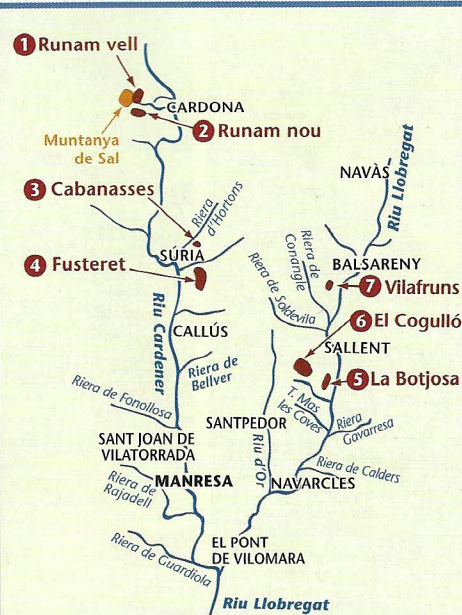
Segons la plataforma Montsalat, des de 1997 hi ha obert un cas penal contra Iberpotash per presumpte delictes ecològic per la salinització causada pels seus runams del Bages. El 2003, el fiscal de Medi Ambient va sol·licitar una mesura cautelar d'aturar els abocaments de residus salins i el cas està pendent de judici. Durant aquest 2013, doncs, Montsalat espera que arribi al final el cas penal per delictes ambiental i els contenciosos contra l'autorització ambiental i contra el PGOU de Sallent.

causa tanta sal exposada a l'aire lliure des de fa anys són denunciats per les dues plataformes que treballen de forma més activa sobre el terreny: Prou Sal! i Montsalat. Amb alguns membres de la primera, aquest mitjà ha vist *in situ* els efectes del runam del Cogulló. L'aigua que se n'escola, a tocar del torrent de Soldevila, no es pot ni tastar de tan salada. «A Sallent abans agafàvem l'aigua de pous i aqüífers, ara és impossible. L'hem d'agafar més amunt dels runams, a Balsareny», comenta Albert Junyent,

Runams del Bages

	RUNAM	SUPERFÍCIE (ha)	MASSA APROXIMADA (milions de tones)	ORIGEN	PROPIETARI	ESTAT ACTUAL
1	Vell de Cardona		5	Mina de potassa Nieves de Cardona, tancada el 1990	Ercros	En explotació de sal comuna
2	Nou de Cardona		0,05	Mina de potassa Nieves de Cardona, tancada el 1990	Ercros	Buidat per Ercros, superfície pendent de restauració
3	Cabanasses, Súria		0,05	Obertura del pou de Cabanasses	Iberpotash	Tapat
4	Fusteret, Súria	27	22	Mina de potassa de Súria	Iberpotash	En creixement (aprox. 0,5 MT/any)
5	La Botjosa, Sallent	14	4	Mina de potassa de Sallent	Iberpotash	Abandonat
6	El Cogulló, Sallent	48,8	43	Mina de potassa de Sallent	Iberpotash	En creixement (aprox. 1,4 MT/any)
7	Vilafruns, Balsareny	13	3	Mina de potassa de Balsareny	Iberpotash	Restaurat per l'ACA el 2010

Nota: La densitat de la sal és 2,1 g/l. Aproximadament, 1 tona=0,5 m³
 Dades facilitades per Jordi Badia, de la plataforma Montsalat (www.lasequia.cat/montsalat)

Què se'n pot fer del residu salí?

de la plataforma Prou Sal! Més enllà, on hi ha una surgència, també veiem una àrea boscosa desforestada. «On hi ha sal, veus els arbres totalment morts; la salinització ho mata tot», diuen.

Des de la plataforma Prou Sal! es queixen que les tones de sal de runams com el del Cogulló quedaran allà anys i panys. «Se'ns emporten un patrimoni del subsòl que és de tots, la potassa, i ens deixen la porqueria a la superfície. Com a mínim, que paguin una fiança com Déu mana per recuperar-ho, i no aquesta d'ara tan irrisòria!», comenten. La fiança actual pel runam del Cogulló és de 585.000 euros, quantitat que Iberpotash al·lega que era la que se'ls va fixar en el seu moment. Per a l'explotació i el runam de Súria, la fiança era de 5,2 milions d'euros, xifra que en època del tripartit va quedar rebaixada a 773.682 euros, segons Jordi Badia, de la plataforma Montsalat.

Precisament, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (TSJC), el 4 de gener va emetre una sentència que obliga Iberpotash a presentar, en un termini

A diversos països d'Europa, on la salinització dels rius també està creixent, hi ha normatives mediambientals més estrictes amb els runams salins. O bé es restaura o bé es mira de conduir la sal sobrer cap al mar (amb tren o amb conductes de salmorres). Una altra opció és reintroduir el residu salí a l'interior de la mina amb una tècnica de farciment anomenada *backfilling*, que consisteix a barrejar la sal amb aigua saturada de sal i bombejar-la cap a dins. Un estudi de la UPC de Manresa, fet l'any 2007, calculava que el cost aproximat és de 10 euros per tona. Des d'Iberpotash diuen que aquest sistema avui en dia no es fa servir a cap mina de potassa, perquè l'interior de la mina ha de tenir prou pendent per treballar-hi amb seguretat, perquè la xafogor a dins seria insuportable i perquè les parets salines són molt inestables.

de dos mesos, un nou pla de recuperació i a ampliar la fiança per a la seva planta de Sallent. Segons un treball publicat l'agost de 2012 per l'Estudi Ramon Folch, en funció dels costos reals de restauració dels dos runams i d'acord amb els criteris que estableix la directiva 2006/21/CE d'obligat compliment als països membres, la fiança hauria de ser d'uns 100 milions d'euros.

El runam del Cogulló disposa d'una rasa perimetral que recull part de la salmorra, no tota, però és, segons Iberpotash, el sistema més eficient –tenint en compte la compactació que té la terra argilosa– i el que es fa servir als altres països. La impermeabilització del fons del runam amb plàstics no és, diuen, ni viable ni efectiva. L'únic runam del Bages impermeabilitzat i restaurat és el de Vilafruns (Balsareny). L'Agència Catalana de l'Aigua s'hi va gastar uns 9 milions d'euros.

Solució: sal «vacuum»

La fi de l'extracció de potassa a la mina que Iberpotash té a Sallent, a finals del 2014, coincidirà amb la posada en marxa a Súria de la

primera planta de tractament de sal *vacuum* d'aquesta empresa. Així doncs, d'aquí a dos anys, Iberpotash preveu que la quantitat de sal emmagatzemada al runam (o dipòsit, com prefereixen dir-ne ells) del Cogulló creixi molt menys i, fins i tot, comenci a disminuir una mica. Aquesta primera planta de sal *vacuum*, a la qual després en podrien succeir més, es presenta com a la solució d'Iberpotash per eliminar els seus residus salins. Amb tot, l'empresa admet que, igual que els runams s'han creat a base de molts anys, la seva desaparició total en comportarà tants o més, sobretot tenint en compte que a la mina de Súria li preveuen uns 30 o 40 anys més de vida.

El 16 de gener de 2012, doncs, el president de la Generalitat, Artur Mas, va posar la primera pedra de la planta de tractament de sal *vacuum* més avançada del món des del punt de vista tecnològic. Aquesta instal·lació, tal com explica Iberpotash, consistirà en una fàbrica de cristallització de clorur sòdic mitjançant compressió mecànica. Les previsions parlen de produir unes

